

Urs Rotach: Amit a popzenéről tudni kell

Ez a kis füzet szeretné megismertetni veled a popzene különböző jellegzetes vonásait, amelyekre idáig alig figyeltél, vagy amelyeket észre sem vettél.

Hamarosan meg fogod állapítani, hogy néhány olyan dolgot is tudomásul kell vened, amiről szívesebben nem hallanál. De nagyon fontos számodra, hogy tisztában légy velük.

Remélem, amikor majd végigolvastad ezt a füzetecskét, komolyan elgondolkodol azon, milyen magatartást tanúsíts ezek után a popzenével – valamint a diszkó- és rockhangversenyekkel – szemben.

Ezért most egyszerűen csak arra kérlek, nyitott szívvel olvasd el és vizsgáld meg azokat a dolgokat, amelyeket a popzenéről föltétlenül tudnod kell...

1981 tavaszán: Urs Rotach

A füzet eredeti címe: Was du über Pop-Musik wissen solltest...

Kiadó: Haus der Bibel, Zürich

„Halkítsátok le végre már ezt a zenét! – Ezt a csatakiáltást halljuk naponta számtalan lakásban, ahol a családban kitört a rock-háború.”

Bob Larson

„Minden sikeres rock-együttesnél a döntő tényező az energia: az a képesség, hogy energiát bocsássonak ki, energiát merítsenek a közönségből, és azt ismét visszasugározzák.”

Jimmy Page (Led Zeppelin)

I. A POPZENE MINT JELENSÉG

„A tanulóknak csaknem 100%-a érdeklődik a popzene iránt. Ez az eredménye annak a körkérdésnek, amelyet 600 legkülönbözőbb korú iskolához intéztek. 80%-uknak van hanglemezőjük, 55%-uk intenzíven foglalkozik a popzene fejlődésével. Például egy 31-es létszámú osztályban 5 percen belül 246 popsám címét tudták felsorolni...” (Részlet a Délnémet Rádió egyik adásából.)

Az ilyen értesülések birtokában önkéntelenül felmerül a kérdés, miként jutottunk el odáig, hogy manapság oly sok fiatal gondolkodását és cselekedetét befolyásolja a popzene.

Ehhez tulajdonképpen követnünk kellene a popzene történetét, ezt azonban itt helyhiány miatt nem tehetjük. Meg kell elégednünk néhány főbb állomással.

1. Ha a „pop”-zene fogalmának jelentésével kezdjük, megállapíthatjuk, hogy ez a fogalom az ötvenes évek kezdete óta ismert. A „pop” szó az angol „popular” szóból származik, ami azt jelenti: népszerű, a tömegízlésnek megfelelő.

Nos, természetesen mindig is volt népszerű zene, a popzene azonban, ahogyan ma ismerjük, csak néhány évtizedes múltra tekinthet vissza. Itt szeretném hangsúlyozni, hogy nem kívánok különbséget tenni a pop-, rock- és beatzene közt, hanem a popzenét gyűjtőfogalomként használom a különböző modern zenei stílusok számára. John Byrne így határozza meg a popzenét a „The Story of Pop” („A pop története”) című füzetében: „kiváltképpen az ifjúság zenéje”. Kiindulópontnak tartja az 1957 évben forgatott „Blackboard Jungle” c. film egyik számát, Bili Haley: „Rock around the clock” (Rock az óra körül) c. dalát.

2. Az ötvenes évek „Rock and Roll”-jából, amely egyaránt tartalmazott elemeket a „Rhythm and Blues”-ból és a „Country and Western”-ből, fejlődött ki a hatvanas évek során a különböző zenei irányzatok tömege.

3. A beatzene ((amelynek fogalmát nyilván a Beatles-nél találjuk meg) 1963-ban kezdett uralkodóvá válni. Ez idő tájt a popzene meghódította az egész világot.

A Beatles, a Rolling Stones és más együttesek mágnesként vonzották a fiatalokat. A beatzene mellett meghonosodtak egyéb zenei stílusok is, mint a kemény-rock, punk-rock, folk-rock, soul, jazz-rock, reggae és mások.

A hatvanas évek végén rendezték a nagy rock-fesztiválokat (pl. Woodstock, Lancashire, Vermont, Altamont).

A popzenével együtt elterjedt a hozzá illő életstílus is. Így pl. azoktól az évektől kezdve jelentősen megnőtt a kábítószer-fogyasztás (mindenekelőtt a marihuána, kokain, heroin).

4. A hetvenes évek közepén kezdődött a „punk”-mozgalom. Még keményebb és agresszívebb zene hulláma hódította meg a piacot. 1978-tól a „diszkó”-val a popzene egyre inkább világot átfogó zenei élménnyé lett, „amely áthatja szegények és gazdagok, fiatalok és öregek tagjait és szívét” (Das Beste, 1979. 5. szám).

5. A popzene „normális” hatásai kezdettől fogva mindmáig ugyanazok, sőt még jellegzetesebbé lettek. Ezt két tudósítás példáján világosan föl lehet ismerni:

John Byrne írja az egyik Beatles-koncertről: „A lárma bámulatos volt. Az egész teremben sírtak és sikoltoztak a leányok, a helyükön ugráltak és integettek a négy fiatalembernek. Több mint félórán át nem is lehetett hallani, amit a Beatles-együttes játszott...” („The Story of Pop”).

Ezek a jelenségek odáig vezettek, hogy később Amerikában „Beatles-mánia”-ról beszéltek. De más együttesek és énekesek is hasonló hatásokat értek el (általában kisebb mértékben).

Thomas Früh írja az 1979-es zürichi ifjúsági fesztiválról:

„A lüktető ritmusú zene mágikus varázsa alig néhány perc leforgása alatt igézetébe kerítette és transz-szerű állapotba hozta a hallgatóságot” („Tages-Anzeiger”, Zürich, 1979. július 9.).

Még további példákkal szolgálhatnánk, de ezekre a jelenségekre – és hogy mit szólnak hozzájuk a zenészek – a harmadik részben még visszatérünk.

Dr. Wilder-Smith professzor írja „Az ember származása és jövője” c. könyvében:

„C.S. Lewisszal együtt úgy látjuk, hogy a mennyei kedves dallamokat és nyugalmat ma túlűvöltik. Lárma, lárma, ez a nagy dinamika. A dallamot felváltotta ugyanannak az infantilis darabnak elektronikus erősítő berendezéseken át közvetített szakadatlan dobolása és lüktetése. Az együttes egyre hangosabb, az előadók egyre vadabbak, a hangszerek egyre fémesebb csengésűek, és végül a ritmus egyre hasonlóbba lesz a primitív dzsungellakókéhoz. A tizenéves hallgatóság felugrál, sikoltozik az elragadtatástól, vagy a földön hempereg, miközben tetszésnyilvánítását üvölti a színpadon utoljára elhangzott kitörések fölött. Folyamatban van már fiataljaink brutalizálása...”

Amikor Wilder-Smith professzor ezt a könyvét írta, még nem tudhatta, hogy 1976-tól kezdve a valóság még keményebb lesz, mint amit leírt. Némely rock-rajongóknak nyilván nem tetszik az, amit írt, aki azonban nyitott szemmel néz körül, annak el kell ismernie a leírtak igazságát.

Bob Larson, aki maga is hosszú időn át működött a rock-üzletben, nyíltan megvallja, hogy a rockzene az egyetlen zene, amely nem a fül számára, hanem az értekek számára íródott. Aki csak egyszer is átélte, hogy egy-egy koncerten vagy diszkóban milyen hatással van a „sound” (hang) a tagjaira, annak aligha van további felvilágosításra szüksége. Azt a zenét, amely egy sereg feszültségkeltő elemet felhasználva tudatosan aláaknázza a hallgatóságának kritikai Ítéloképességét, ha tetszik, ha nem, veszélyesnek kell tartanunk. (Bővebbet erről a harmadik részben.)

Mielőtt rátérnénk arra a kérdésre, hogyan hat ránk a popzene, mint kompozíció, vizsgáljuk meg röviden a szöveget, a popzene mondanivalóját.

„Vedd el, amíg csak megkaphatsz valamit!”

Janis Joplin

„A szex és kábítószer miatt vagyok a zenei üzletben.”

Glenn Fry (Eagles)

II. A POPZENE MONDANIVALÓJA

Ha most megkíséreljük a popzene mondanivalóját néhány pontban összefoglalni, akkor mindenekelőtt két probléma jelentkezik:

1. Egy ilyen kis füzet keretein belül legfőljebb csak megkísérelhetjük a popzenedarabok legkülönbözőbb tartalmának és mondanivalójának nagy bőségéből kihámozni néhány lényeges irányzatot, és ezeket idézetekkel alátámasztani. A pop-zene szellemi háttérének feltárása ezért legfőljebb töredékesen sikerülhet.
2. Az idézetekkel kapcsolatban felmerül az ellenőrzés problémája, azaz az idézetek szövegének kritikai vizsgálata. Ezért, amennyire csak lehetséges, mindig megadom, honnét valók az idézetek. A darabok címét, az előadókat és együtteseket többnyire ismertnek tekintem. Meg vagyok győződve, hogy fel tudjuk mérni az információk teljes súlyát.

1. Szabad szerelem

Először ennek a pontnak azt a címet akartam adni: „szabad szex”, mert amivel a popzene szövegeiben találkozunk, azt alig nevezhetjük már jó lelkiismerettel „szerelem”-nek. Mivel azonban a popzene hősei már kezdettől fogva a „szerelem” fogalmát annak leszűkített értelmében használták, hagyjuk csak meg mégis ezt a címet: „szabad szerelem”.

Ki ne ismerné a Beatlesek vagy Elvis Presley mérhetetlenül sok olyan számát, amelyek egyértelműen kimondják, mi az, amit ők „szerelem”-nek neveznek. A Rolling Stones is bőségesen foglalkozik ezzel a témával. Ezt mutatják a Stones-vezető, Mick Jagger dalai: „When the Whip Comes Down” (Amikor lecsap az ostor) vagy „Am I Rough enough” (Elég nyers vagyok). A „Hair” című musicalben többek közt ezt a dalt halljuk: „Masturbation can be fun, join the holy orgy” (Az önkielégítés nagyszerű dolog, jer, te is csatlakozz a szent orgiához). Azt kell látnunk, hogy ezek a szövegek már messze túlmennek azon is, amit férfi és nő közötti szabad szerelemnek nevezünk. Néhány példa a mostani időkből: „Nina Hagen a színpadon ma már csak obszcén lihegéseket és mozdulatokat produkál” („Tages-Anzeiger”, Zürich, 1980. okt. 29.)

David Bowie ugyanazon a popparádén az 1. számban mint nő, a 3. számban mint férfi lépett fel (Bob Larson: „Rockzene”).

Frank Zappa jóformán nem is ismer más témát: „Dalainak kiemelkedő témája a szexualitás – a szó kétszeres értelmében. Megtámad mindent, ami tabu a szexualitásban, a kiskorúakkal való szextől kezdve a szodómiáig (állatokkal való fajtalankodás).” („Rebell in Rock-Session” – „Lázadás a rock-ülésen”). Chris Steins (Blondie) bizonyítottan látja, hogy a Rock and Roll a szex szinonimája („People”, 1979. május).

Ezt támasztja alá Tony Palmers következő kijelentése: „A jazz fogalom a Crib Houses-ben keletkezett. Ezek valójában nyilvános házak voltak. A louisianai cajun tájszólás a prostituáltakat Jazz-Bells-nek nevezi, amely szójátéka a Jezabel-nek, ami annyit jelent: „érintetlen” („Ally on need is love” - „Csak szerelemre van szükség”).

Hogyan teremhetnének rossz fák jó gyümölcsöt? A lemezborítók – amelyek a popzene mondanivalójának egy részét ábrázolják – is egyértelműen beszélnek. Számos lemezen már megszokott lesz a meztelenség ábrázolása. Különleges hatást akar kelteni a Rolling Stones „Sticky Fingers” („Ragadós ujjak”) c. albumának borítója: férfi-csipő, valódi cipzárral ellátva. David Bowie keveréklénynek fényképeztette magát, egy kutya altestével. John Lennont még mérsékeltnek kell tartanunk, amikor feleségével együtt ugyan meztelenül ábrázoltatta magát, de állati „tartozékok” nélkül.

De elég a példákból! A popzene világosan és félreérthetetlenül hirdeti a „szabad szerelmet”. Grace Slick éppenséggel így nyilatkozott: „Teljesen mindegy, mit mondanak a szövegeink. Valamennyi dalunk ugyanazt jelenti: Legyetek szabadok a szerelemben, szabadok a szexben.”

2. Kábítószer

Még ha erről a pontról nem is esik annyi szó a szövegekben, mint az előbbiről, fontosságában azonban azonos vele.

Mindenesetre úgy látszik, hogy a popzene eksztatikus (önkívületi) hatást keltő korszaka letűnőben van. Nyíltan kábítószereket ajánló szövegek már nem olyan gyakoriak, mint a hatvanas években. A Beatlesek

még így énekeltek: „Strawberry fields forever” („Eperföldek mindörökké, jer te is velünk, menjünk az eperföldekre, semmi sem valóság, vedd el a gondjaidat, eperföldek mindörökké...”).

Sokkal világosabban mutatja a kábítószeres befolyásoltságot a „Stg. Peppers Lonely Hearts Club Band” albuma. Ebben találjuk a rejtett mondanivalót: „Lucy in the Sky with Diamonds (LSD)” és egyéb ilyen számokat. „Kérlek testvérem, morfium, változtasd a lidércnyomásos álmaimat valóságos álmokká. Kokain, édes rokonom, tedd hűvös kezedet homlokomra.” Ilyesféle a szövege a Rolling Stones „Sticky fingers”-e egyik énekének is.

De az újabb együttesek is azt mutatják, hogy a kábítószer nagyon hasznosnak tartják maguk és rajongóik számára. Pl. a BeeGees: „Szívtunk marihuánát, és újra szívunk majd” (Circus” 1975. aug.), vagy az elején idézett Eagles. Különösen világosan beszélnek erről a lemezborítók. Eksztatikus, pszichedelikus képeket találunk pl. Barclay James Harvest, BeeGees, M.Manns Earth Band, Queen, Santana, Uriah Heep, E.L.O. lemezborítóin.

Míg a Beatles „Sgt. Pepper” albuma csak egészen eldugva ábrázolt marihuána palántákat és virágokat, addig a „Rock-Clowns” a Cheech and Chong lemezük sokkal nyíltabban beszélő borítójaért nyilvánosan első díjat kaptak, mint „legjobb lemezborító”-ért. Nem csoda, hogy ennek hatására sokan előbb-utóbb marihuána levelet vettek szájukba.

Sok szónál lényegesen többet mond a popzene kábítószer-prédikációjának hatásáról az alábbi halálzási tábla:

Frankie Lyman (heroin), megh. 1968.

Brian Jones, megh. 1969.

Jimmy Hendrix (alkohol, altatószer), megh. 1970.

Janis Joplin (heroin), megh. 1970.

Keith Moon (nyugtatószer), megh. (?)

Jim Morrison (heroin), megh. 1971.

Danny Whitten (heroin), megh. 1972.

Ron McKernan (ismeretlen szer), megh. 1973.

Rob McIntosh (heroin), megh. 1974.

Tommy Bolin (heroin), megh. 1976.

Keith Ellis (ismeretlen szer), megh. 1978.

Sid Vicious (ismeretlen szer), megh. 1979.

Elvis Presley (különböző orvosság), megh. 1979.

Körülbelül még egyszer ennyien követtek el öngyilkosságot, olykor kábítószer hatása alatt.

És hányan halnak meg a fiatalok közül ma is kábítószer-élvezet hatása következtében, csak azért, mert kedvenc énekeseik és együtteseik a kábítószeret oly kellemesnek és kívánatosnak tüntették fel számukra.

3. Keleti misztika

Figyelemreméltó eleme a popzene mondanivalójának a keleti misztika. A kábítószeres által előidézett eksztatikus élményekkel karöltve járt a keleti „gyógyító tanokhoz” való odafordulás. A Beatlesek 1968. tavaszától kezdve „élvezték” Maharishi Mahesh jógi különleges kegyeit, aki bevezette őket a transcendens meditáció titkaiba. És ez nem maradt következmények nélkül. Nem utolsósorban a Beatlesek befolyására sikerült Maharishinek Európába jönnie, és itt virágzó szektát alapítani. Különösen George Harrisonra volt nagy hatással Kelet. „My sweet Lord” c. énekében (amelyet sokan keresztyénnek tartanak) Krishnát imádja, a hindu istenséget, ami egyébként refrénjéből világosan ki is derül. Az első részben a kórus: „Hallelujá”-t énekel, a második részben „Hare Krishná”-t! Harrison a „Living in the Material World” c. lemezében Krishna meditációs képét adja. A dalszövegekben is gyakran találunk keleti bölcsességet. Ebben az összefüggésben kell említenünk Carlos Santana, John McLaughlin, Yes, Earth Wind and Fire neveit, Nina Hagen ténykedése is erre utal az utóbbi időben („Tages-Anzeiger”, 1980. okt. 29.).

4. Okkultizmus

„A zene és a mágia minden kultúrkörben tőszomszédok voltak. Kivált a rockzenében élnek át és gyakorolnak mágiát a nyugati kultúrkörben.” (Rock-Session 1.)

Kiváltképpen feltűnő figura ezen a területen az angol sátán-hívő, Aleister Crowley. Tanítványán, Kenneth Angeren keresztül közvetve és közvetlenül számos popegyüttesre volt nagy hatással. Például a Beatlesek a „Sgt Pappars” albumán az ő képét is megjelentetik a híveik közt. A Rolling Stonest Anger vezette be Crowley „fekete mágiá”-jába. Ez idő tájt keletkezett a „Sympathy for the Devil” (Együttérzés a Sátánnal) c. daluk. Anger számára komponálták az „Invoca-tion of my Demon Brother” („Démon-testvérem felhívása”) c. művüket.

Világosan beszélnek azonban a Stones-együttes lemezeiméi is: „Theri Satanic Majesties Request” („ő sátáni felségének kérése”) és „Goats Head Soup” („Kecskebak fejéből készült leves”). Ezeknek a lemezeknek a tartalma is a címeknek megfelelően démoni.

A „Led Zeppelin” együttes K. Angers sátánizmusának a további áldozata. Mikor Jimmy Page egy-egy turnéja után új erőt akar gyűjteni, visszavonul a Loch-Ness melletti „Boleskin” nevű házba. Ennek a háznak korábbi tulajdonosa: Aleister Crowley. J. Page-nek van saját könyvkereskedése is, amelyben okkult könyveket és okkult tárgyakat árul. J. Page „elődjét”, Graham Bondot, aki hosszú ideig K. Anger szolgálatában állt, aki Crowley sátánizmusát énekelte meg lemezein, és aki Crowley házasságon kívül született fiának tartotta magát, 1974-ben egy földalatti vasút szerelvénye ismeretlen körülmények között elgázolta és teljesen szétmorzsolta. Csak mágikus ezüst amulettje maradt sértetlen. Crowley és Angers köreitől függetlenül is sok minden történik: Alice Cooper nem is igyekszik okkult kapcsolatait eltitkolni. Egy tv interjúban elmondta, hogy egy démon vezetése alatt áll (B. Larson: „Rock-music”, 1975.).

Richie Blackmore „mágikus kártyákról” énekel és a jógáról. Sőt, abban a hitben él, hogy koncertjei alatt „asztrális” sugarak áradnak ki a testéből.

Fleetwood Mac (az Eagleshez hasonlóan) boszorkányokról és boszorkányságról énekel. Stewie Wonder lemezei kibocsátási idejénél szigorúan ügyel az asztrológiailag „kedvező” időpontokra („People”, 1976. júl. 19.).

Ugyancsak megkérdezi a csillagjósokat sok koncert rendezőse is (pl. a Woodstocki fesztiválé). Dr. John annyira belekeveredett az okkultizmusba, hogy még a rock-lexikon is „A voodoo-rock főpapja”-nak nevezi.

A nemrég meggyilkolt John Lennon is azt mondta magáról, hogy „eladta lelkét az ördögnek” („POP”, 23. sz. 1976.). Nyilván több mint véletlen, hogy Lennon gyilkosa, Dávid Chapmann azt vallotta, hogy tettének indítékait „hangokra és a Sátánra vezeti vissza” (Tages-Anzeiger, 1980. dec. 11.).

Még sokat mondhatnánk erről; így pl. a Black Sabbath együttesről, hogy egy horror-film után, amelyben Boris Karloff játszott, a totális rockra esküdött fel, és arra „keresztelkedett meg” (Rock-Lexikon). Lemezborítóikon okkult és mágikus motívumokat látunk, sátánmiséket és boszorkányokat. Gondoljunk végül a KISS és az AC/DC együttesekre. Az utóbbiak énekelnek a „Highway to Hell”-ről („Autópálya a pokolba”), s közben szarvakat és ökörfarkat viselnek. (Bon Scott, aki a számot énekelte, 1980. febr. 19-én alkoholmérgezésben halt meg). Lemezborítóikon gyakran ábrázolnak démoni „angyal”-okat, pillangókat, kozmikus látomásokat és járműveket. Az alapos megfigyelő észreveheti a lemezkatalógusokból és a lemezkereskedések kirakataiból, hogy az „okkultizmus” témája vörös fonalként húzódik végig a popzene legkülönbözőbb válfajainál.

Végül felmerül természetesen a kérdés, hogy mindez nem csupán pénzszerzés céljából történik-e. Meggyőződésem (amit idézeteimmel remélem kellően alátámasztottam), hogy noha ugyancsak közrejátszik az üzlet is, elvileg mégis sokkal többről van itt szó. Ezek az emberek pontosan tudják, hogy mit tesznek, és nem kételkedem abban, hogy többségük ismeri és felhasználja annak hatalmát, aki mindenfajta okkultizmus mögött áll: a Sátánét.

5. Én-központúság és lázadás

Ezt a pontot csak érinteni szeretném, mivel a következő részben közelebbről meg fogjuk vizsgálni az erőszak és lázadás eredetét és hatásait.

Bob Dylan vagy a Rolling Stones korábbi produkciói gyakran nyílt erőszakoskodásra szólítottak fel. Később ez az irányzat inkább a zenészek viselkedésében fejeződött ki. Jimmy Hendrix, vagy a The Who együttes tagjai összetörték a gitárjaikat vagy a színpad bútorzatát. Napjainkban divatos lett a fiatalok jogainak hangsúlyozása. A már említett N. Hagen pl. így énekel: „Semmi kedvem a kötelességteljesítésre! Neked sem, nekem sem, nincs semmi kötelességünk!” Kérdezd csak meg magadat: hogyan állasz jogaiddal és kötelességeiddel? Ki áll életed középpontjában?

„LÁRMA, LÁRMA, A NAGY DINAMIKA!”

C.S.Lewis: Csűr-Csavar levelei

III. A POPZENE ZENEI SZEMPONTJAI

Az elmondottak után azt az ellenvetést teheted: „Megvizsgálhatom a zene szövegét, és csak azt hallgatom, ami nem tartalmaz negatív elemeket; ugyanakkor a zenét nem a szövege miatt hallgatom, hanem azért, mert önmagában szól hozzám.”

Ezt megértem, de szeretném megmutatni ennek az érvelésnek a csalárd voltát. Tegyük fel most azért a kérdést: hogyan komponálják a popzenét? Melyek a zene mögött rejlő erők? Tekinthesse-e „önmagában” semlegesnek mindenféle zene?

Szerte e világon a zenében többnyire három elemet találunk:

- a ritmust,
- a dallamot,
- az összhangot.

Noha a három elem egymáshoz való kölcsönös viszonyáról a különböző népeknél eltérőek a vélemények, a hallgatóra gyakorolt hatásukat messzemenően egybehangzóan szokták megítélni.

A ritmus adja meg a zene ütemének mértékét, hangsúlyozza azt, és felhasználható a test befolyásolására. A tapsolás, lábdobogás, tánc, menetelés általában a zene ritmusától függ. Ezzel szemben a dallam a lélekhez és az érzelmekhez szól. Megadja a hangsort a zenében. Végül az összhang (harmónia), ami a dallammal hat, az egyidőben megszólaltatott hangok összjátékát jelenti.

A popzenében erőteljesen előtérben áll a ritmus. Noha van számos fülbemászó dallama is (gondoljunk csak a Beatlesre), a popzenészek azonban tudják, hogy a ritmus „hordozza” a számot, és az hozza lendületbe a közönséget. A probléma mármost ez: a zenei elemek egész sorát ismerik, amelyek a hallgatóságnál testi-lelki feszültséget idéznek elő. Szinte minden popzene bőségesen tartalmaz ilyen elemeket, sőt túl van terhelve velük (ugyanakkor teljesen hiányoznak a feszültséget feloldó elemek), úgyhogy a zenének föltétlenül bele kell vinnie a hallgatóságot izgalmi és feszült állapotba. Az Off-Beat, After-Beat és szinkópa – hogy csak néhány elemet nevezünk meg – hatását ugyan már jóval a popzene korszaka előtt is ismerték. De csak a legutóbbi évtizedekben halmozták tudatosan oly nagy mértékben, hogy az első részben leírt hatást ériék el vele.

Th. Fröh már említett tudósítása így folytatódik: „...a titok a szüntelen ismétlődő ritmus egyhangúságában rejlik. Mély basszus játékok a fesztivál egész területét egyetlen rengő-ringó szőnyeggé tette” (Tages-Anzeiger, 1979. júl. 9.).

A „Das Beste” c. folyóirat 1979. szeptemberi száma közöl egy cikket a „diszkó-láz”-ról.

Többek közt ezt írja: „A számokban a dallamot és szöveget a minimumra csökkentették, egy harci dob egyhangú szabályszerűségével kalapáló ritmus lépett az előtérbe.”

A „Polydor” helyettes igazgatója, R.Stevens ezt az észrevételt tette: „A szórakoztató zene történetének legdrámaibb ízlésváltozását éljük át napjainkban.”

Igaza van, mert „a diszkó ritmust kínál blues nélkül – élményt a test számára, de nem a fej számára.” A diszkózene „érzéki lüktetésből áll... dübörgő basszus gitárjátékból... primitív dalszövegekből, amelyek a voodoo-énekekre emlékeztetnek” („Das Beste”, 1979. szept.).

De már a Rolling Stones élőben felvett koncertjei és más együtteseké is mutatják, hogy a közönséget mindjárt az első ütemek „lerohanják”, illetve az teljesen a ritmus igézetébe kerül.

Ehhez járul még egy másik tényező. Korábban akár egy egész sor mélyhegedű nem tudott egy termet olyan mozgásba hozni, amire ma egyetlen basszus gitáros a kisujjával képes.

Lárma, a nagy dinamika!

1978. óta létezik Zürichben egy diszkó, amelynek 12.000 wattos erősítője egy 7 méter hosszú, 2 tonna súlyú basszus tölcser, és 4 hangszórórendszer segítségével az egész teremben olyan rezgést idéz elő, amelyet a rajongók „pokoli üvöltéssel”, örömrivalgással fogadnak („Die Beste”, 1979. szept.).

Lárma, a nagy dinamika!

Mérések kimutatták, hogy a ma használatos erősítőberendezések által okozott hangerő a táncparkett közepén is 115-120 decibel erősségű, ami megfelel a közvetlenül fejünk felett végigdübörgő lökhajtásos repülőgép zajának.

Lárma, a nagy dinamika!

„A berni iskolaorvosok sajtókonferenciáján előadták, hogy a mai zenei stílus hangerővel dolgozik, és az ifjúság kívánságát fejezte ki az az 'ülősziétrák', amelyet a gaskesseli ifjúsági központban rendeztek csökkentett hangerő mellett” (Tages-Anzeiger, Zürich, 1980. febr. 27.).

Lárma, lárma, a nagy dinamika!

Azt hiszem, egyet kell értened velem abban, hogy ez a zene nem lehet semleges, ezt nem lehet közönyösen hallgatni. Tudatosan úgy van fölépítve, hogy minket magával sodorjon, mindent elfeledtessen – és ezzel a mondanivalójára, amellyel a második részben foglalkoztunk, előkészítsen. A zene és az üzenet, amit hordoz, mélységesen befolyásolja a hallgatóját. A zenével foglalkozó rész befejezéséül álljon itt egy kivonat R.Stumm-nak a „Tages-Anzeiger”-ben megjelent cikkéből, melynek címe: „Alvilági mise”:

„Discom” – az első európai diszkó-szalón...:

„Első alkalommal az a meglátás, hogy az embert agyon lehetne ütni a zenével. A zene óriási hangszórótornyokból árad, a diszkó ritmusától reszketni kezdenek az ember belső részei, és mint valami lidérces álomkép, úgy takarja be az egészet a lámpák színorgiája. Ilyen még nem volt az emberiség kultúrtörténetében: ezek a felmagasztalt elektronikus rook-oltárok, amelyek előtt magányos elkülönülésben úgy rángatóznak az emberi testek, mint Galvani drótján a békacombok...

Torzitükre lenne ez annak a teremtménynek, amelyet Isten egykor a maga képmására teremtett? Kiszakítva a jelenből, a mi valóságunkból, úgy támolyognak a pokolszínű álomban, mindent maguk mögött hagyva, ami az embert – a mi látásunk szerint – emberré teszi...”

„Ha pogot táncolok, elfelejtem a hétköznapiok minden szürkeségét.” (Egy fiatal „punk”)

„Vallás? Ugyan kérem. A zene az én vallásom. Ma már csak magamban hiszek, sokkal jobban, mint bárki másban...” (Jimmy Hendrix)

„A keresztyénség összezsugorodik és megszűnik... mi már most népszerűbbek vagyunk, mint Jézus.”

John Lenon (1966) (1980-ban meggyilkolják.)

IV. A POPZENE HATÁSAI

Az előbb leírtakra támaszkodva szinte azt mondanám: Ne légy gyáva nyúl! Merj egészen ember lenni! Mert a popzene nem marad hatás nélkül a hallgatóira. Egyrészt láthatjuk a következményeit a társadalomban, másrészt azonban hatásait az egyéneken is.

Fontos következmények a társadalomban:

1. Megnövekedik a nemzedékek közötti konfliktus. Mert aki nem adja át egészen magát ennek a zenének, azt általában nagyon zavarja (hangerejével és monoton ritmusával). Nagyon sok családban állandó veszekedés forrása.
2. Ellenkultúrát képez, és annak fejlődését előmozdítja: „Az ifjúság nagy része – 1955 után –, ha rock-koncerten vagy beat-összejövetelen vesz részt, vagy akár otthon hallgatja a popzenét, azelőtt soha nem látott

mértékben tagadja meg szüleinek értékszempléjét: először tör-zúz az eksztatikus hangok hatására, majd utcai rendbontásban vesz részt, végül egész magatartásmódja átveszi egy bizonyos szubkultúra öltözködési szokásait, viselkedését és zsargonját” (S. Schmidt, a Rock-lexikonban).

Igaz ugyan, hogy a popzenében világunk egyre növekvő értelmetlensége és reménytelensége jut kifejezésre, de nem ad sem választ, sem pedig megoldást. A popszövegek látszattmegoldásai csak még mélyebben taszítják a hallgatókat az értelmetlen életmagatartásba és erőszakba, a szex, a kábítószer és az okkultizmus rabságába.

Az egyes hallgatókra gyakorolt hatása háromféle:

1. Lelki

Már kifejtettük, hogy a popzenének lelki hatása is van. Újra hangsúlyoznom kell, hogy e hatások alól gyakorlatilag senki sem tudja kivonni magát. Értelmem és akarat eltompul, az ösztönök felébrednek, és az ember (kisebb vagy nagyobb mértékű) kábult állapotba kerül, amelyben elveszti cselekedetei fölött az uralmat. Gyakran az ösztönei által engedi magát vezetni, amelyek azután úrrá lesznek fölötté. Az önkéntességétől a kényszerig sajnos nagyon rövid az út.

2. Testi

Közvetlenül sérül a popzene hallgatásakor a fül. Egyre növekszik a figyelmeztető (fül)orvosok száma. A túlhangos zene problémája még megoldásra vár.

Közben pedig a diszkó-klubokban a lemezlovasok hallásképessége egyre-másra megy tönkre, és ugyanígy járnak nem kevesen a látogatók közül is. A lézer-berendezések viszont a szem finom ideghártyáját dolgozzák meg. Ismételt tapasztalhatók vérkeringési és egyéb testi károsodások is.

Talán most azt hiszed, hogy mindenféle eszközzel el akarom rontani szórakozásodat a diszkóklubban, pedig csak arra szeretnék indítani, hogy egyszer gondolkozzál el az említett veszélyek fölött.

Végül is tudnod kell, hogy milyen hatással vannak rád a zene és a fényhatások!

Nyilván sokkal ismertebbek előtted a testi-lelki hatások, amelyeket az alábbiakban szeretnék röviden összefoglalni:

- különböző mélységű hipnotikus állapotok;
- az izmok önkénytelen rángatózása, reszketése;
- levertség, depresszió, közöny, migrén;
- ingerültség, düh, gyűlölet;
- a zene rabjává leszel (nem tudsz többé nélküle élni).

3. Végül emlékeztetni kell még az okkult hatásokra.

Mert: aki veszélynek teszi ki magát, az abban tönkre megy! Az okkult és keleti-misztikus popzene hallgatásának tragikus következményei vannak.

Egyet szeretnék világosan leszögezni. Nem vagyok azon a véleményen, hogy az egész popzene az ördögtől van! A dologban a baj az, hogy még a legszebb dalok is tartósan negatív hatással lehetnek a jellemedre. Látszólag „szelíd” dalszövegek is dicsőíthetik a Sátánt vagy a démonokat. A fiatalok csak nevetnek a „lópatás ördög”-ön, s közben nem veszik észre, hogy okkult lemezek és énekek által már rég behálózta és elködösítette őket az igencsak valóságos, láthatatlan szellemi hatalmasság, akit a Biblia Sátánnak (zürzavart keltő, összevissza dobáló, a hazugság atyja) nevez.

Ezért három dolgot szeretnék kérni tőled:

1. Jól vizsgálj meg azt, amit hallgatsz, és vigyázz, nehogy akarat nélküli bábuvá tegyen téged.
2. Olvasd a szövegeket kritikus szemmel. Ha szükséges, szótár segítségével. (Legjobb, ha megtanulsz angolul.) De ismerd azt, amit befogadsz.
3. Meggondoltad már jól, milyen veszélyt jelent az okkultizmus? Jól fontold meg, hogy okkult szövegeknek, és általuk a Sátánnak akarsz-e hódolni? Ha igen, sürgősen hagyj fel vele!

Nemsokára leteszed a kezedből ezt a füzetecskét. Arra kérlek, gondold végig komolyan és becsületesen, hogy a popzene milyen változásokat idézett elő benned, másokban és magukban a zenészekben. Hogyan telik az életed, milyen változások mentek végbe jellemedben, amióta ezt a zenét hallgatod. Tekintsd meg számos popzenész végét: tönkrementek, szexuális eltévelyedésbe merültek, érzéketlenné váltak, lelkiileg és testileg összeomlottak, alkohol és kábítószer végzett velük. Nem gondolod, hogy a fákat gyümölcsseikről lehet megismerni?

Ezért megkérdezlek: milyen mértékben függsz máris testileg-lelkileg a popzenétől? Hatalmadban van még a veled való kapcsolatod, vagy pedig már a zene tart hatalmában? Talán most fel kell ismerned, hogy minderre idáig nem nagyon gondoltál, és hogy rabja lettél ennek a zenének.

Ekkor két lehetőség van: vagy megmaradsz a popzene mellett, és kineveted mindazt, amit elmondtam (és viseled ezáltal majd ennek minden következményét), vagy pedig elszakadsz a diszkótól, a hangversenyektől és lemezektől, kilépsz ebből a körből, és mindezekről szabadon élsz tovább.

Talán azt kérdezed, hogy akkor milyen zenét ajánlok a pop helyett. Azt hiszem, bőségesen van zenei kárpótlás, de ne várj most tőlem kész receptet, nevekkkel és címekkel. Kezdj keresni, és találni fogsz. Egyet azonban szeretnék még végezetül neked mondani: egyedül csak nagyon nehezen fogsz megszabadulni a popzenétől (és megkötöttségeidről). Ezért ajánlok valamit:

Fordulj minden nyomorúságoddal Teremtődhez, az élő Istenhez és vallj meg neki, milyen helyzetbe kerültél. Olvasd el a Bibliából a Hegyi beszédet (Máté 5-7) vagy a tízparancsolatot (2Mózes 20), és vallj meg Istennek minden bűnödöt, amelyet Isten mértéke szerint felhalmoztál! Beszélj Jézus Krisztussal bűneidről, és kérd azok bocsánatát. S meghalt érted a kereszten, és megtörte ott a Sátán és a bűn minden hatalmát fölötted. Fordulj az Úr Jézushoz, Isten Fiához, és add át neki egész életedet, hogy azt újjá tehesse:

„Azért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az; a régiek elmúltak, íme, újjá lett minden” (2Kor 5,17).

Elmondhatom, hogy ő megtartja minden ígétét. Hiszen végül is az életébe került, hogy megválthasson téged. És érted adta azt, mielőtt gondoltál volna őrá.

„Bizonyára az igazért is alig halna meg valaki, ám a jóért talán csak meg merne halni valaki. Isten azonban abban mutatta meg hozzánk való szeretetét, hogy amikor még bűnösök voltunk. Krisztus meghalt értünk” (Róm 5,7-8).

Magam is megtapasztalhattam, hogy Jézus Krisztus újjá tesz és megszabadít. „Mondta azért Jézus...: Ha ti megmaradtok az én beszédemben, bizonyára az én tanítványaim vagytok; és megismeritek az igazságot, és az igazság szabadokká tesz titeket. Azért ha a Fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok lesztek” (Jn 8,31-32.36).

Örök, Istentől való étellel ajándékoz meg Ő (Jn 3,16). Ha Jézus beköltözik az életedbe, akkor a popzene megkötöttségéből egyszer s mindenkorra megszabadulsz. Nincs többé szükséged rá, mert ha a Biblia lesz életed vezére és Krisztus annak az Ura, akkor értelmes és gazdag életet kezdesz el folytatni.

„Akik pedig befogadták Őt, hatalmat adott azoknak, hogy Isten gyermekeivé legyenek; azoknak, akik hisznek az Ő nevében” (Jn 1,12).

(Jézus Krisztus mondja): „Az én juhaim hallják az én szót, és én ismerem őket, és követnek engem; és én örök életet adok nekik; és soha el nem vesznek, és senki ki nem ragadja őket az én kezemből” (Jn 10,27-28).

És most? Mi van veled? Hol állasz? Nyomatékosan kérlek: vond le a következtetéseket!

Érdemes Jézus Krisztussal élni!

A könyv internetes és letölthető változata az Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió engedélyével készült.

Megvásárolható a Kiadónál: 1066 Budapest, Ó u. 16.

E-mail: rendeles@evangeliumikiado.hu

Weboldal: www.evangeliumikiado.hu